

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ І ЗАХИСТ ВИКРИВАЧІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС ТА УКРАЇНИ

Юлія Ленго

науковий співробітник

центру правового забезпечення розвитку науки і технологій

НДІ інтелектуальної власності НАПрН України

ORCID: 0000-0003-4368-1793

Стаття містить результати дослідження взаємозв'язку між захистом комерційної таємниці та захистом викривачів за законодавством Європейського Союзу та України. Визначено, що у законодавстві України відсутні положення про охорону та захист прав на комерційну таємницю, норми законодавства щодо захисту прав викривачів стосуються лише викривачів корупції. Встановлено, що в Україні є необхідність створення консолідованого законодавства для посилення законодавчих гарантій захисту комерційної таємниці та захисту викривачів, яке відповідатиме законодавству Європейського Союзу.

Ключові слова: комерційна таємниця, викривачі, захист суспільних інтересів, розкриття інформації

Постановка проблеми. З метою наближення національного законодавства до законодавства ЄС є потреба в дослідженні законодавства України щодо взаємозв'язку захисту прав осіб (викривачів), які задля захисту суспільних інтересів розкривають інформацію, що містить комерційну таємницю, для виявлення неправомірної поведінки, протиправних дій або незаконної діяльності, та захисту комерційної таємниці. На сьогодні законодавство України щодо охорони та захисту прав на комерційну таємницю не систематизоване, а правове регулювання має фрагментарний характер. Законодавство України щодо захисту викривачів стосується лише осіб, які розкрили інформацію про корупційні діяння. Для стимулювання економічних трансграничних відносин між Україною та ЄС необхідно уніфікувати підходи до забезпечення належних гарантій для викривачів, які з метою захисту суспільних інтересів розкривають інформацію, що містить комерційну таємницю, щоб повідомити про правопорушення.

Літературний огляд. Проблематики захисту комерційної таємниці та випадків, які виключають відповідальність у разі неправомірного придбання, використання та розкриття комерційної таємниці, досліджували іноземні науковці та практикуючі юристи, зокрема Tanya F. Aplin, Camilla A. Hrdy, Peter S. Menell, Mark A. Lemley, Robert P. Merges, Shyamkrishna Balganes. Питання взаємозв'язку між захистом комерційної таємниці та захистом викривачів у ЄС досліджували, зокрема, Vigjilencja Abazi, Marjorie Beulay, Kinga Witek, Mateusz Mroczek, R. Mark Halligan, Niall McCarthy. Дослідження проблем захисту викривачів у різні часи проводили Wim Vandekerckhove, Maciej Ogórek, Yulia Landbo та інші. Предметом їх дослідження зде-

---

більшого були питання імплементації у національні законодавства країн Євросоюзу норм Директиви (ЄС) 2016/943 про захист нерозкритих ноу-хау та бізнес-інформації (комерційної таємниці) проти їх неправомірного придбання, використання та розкриття [1] (далі — Директива (ЄС) 2016/943) та норм Директиви (ЄС) 2019/1937 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2019 року про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу [2] (далі — Директива (ЄС) 2019/1937).

Окремі аспекти правової охорони та захисту комерційної таємниці та ноу-хау як об'єктів права інтелектуальної власності в Україні та ЄС досліджували Г. Андрощук, В. Дмитренко, Ю. Капіца, П. Крайнев, Н. Мироненко, Л. Работягова, О. Тверезенко та інші. Натомість співвідношення правового режиму захисту прав на комерційну таємницю та правового статусу викривачів, права на інформацію та свободу медіа не були предметом уваги вказаних учених.

Питання захисту прав викривачів в Україні, а також питання щодо викривачів та журналістських розслідувань про зловживання і корупційні діяння досліджували О. Нестеренко, Н. Чудик, О. Косиця, В. Василичук, О. Яроцук, проте і ці дослідження мають достатньо обмежений предмет аналізу.

Водночас на практиці спостерігаються непоодинокі випадки, коли відсутність унормування у законодавстві правового статусу викривачів призводить до прихованого порушення суспільних інтересів шляхом використання механізму правової охорони комерційної таємниці.

Отже, питання взаємозв'язку між захистом прав на комерційну таємницю та захистом викривачів за законодавством ЄС та України потребують додаткового дослідження.

Метою дослідження є аналіз законодавства Євросоюзу та України щодо взаємозв'язку між правовим регулюванням захисту прав на комерційну таємницю та захистом викривачів, а також надання пропозицій з удосконалення законодавства щодо охорони та захисту прав на комерційну таємницю, яке включатиме випадки, коли комерційна таємниця може бути розкрита без настання негативних наслідків у вигляді юридичної відповідальності.

Виклад основного матеріалу. Захист інформації, що належить до комерційної таємниці, завжди є актуальним для її власників. Оскільки власник інформації самостійно визначає, що саме становитиме комерційну таємницю, її правовий режим може бути використаний для приховування неправомірної поведінки, протиправних дій або незаконної діяльності. З одного боку, охорона та захист прав на комерційну таємницю спрямована на задоволення економічних інтересів суб'єктів господарювання, а з іншого — такі дії можуть стати проявом зловживання правом з боку власників інформації. Важливими елементами механізму захисту прав на комерційну таємницю та захисту самої інформації, що її становить, є угода про нерозголошення комерційної таємниці та конфіденційної інформації, яка укладається між працівником та власником інформації та яка так само може бути використана неоднозначно, зокрема, крім основного функціонального призначення, стати інструментом перешкодження виявленню незаконної діяльності суб'єкта господарювання. Доступ до інформації про неправомірну поведінку або незаконну діяльність власника цієї інформації, що загрожує чи шкодить суспільним інтересам, можуть отримати працівники компанії в межах виконання трудових обов'язків. Такі працівники мають можливість повідомляти про незаконну діяльність свого роботодавця, однак при цьому виникає ризик порушення ними угоди про нерозголошення інформації, віднесеної роботодавцем до комерційної таємниці.

Питання захисту осіб, які повідомляють про неправомірну поведінку, протиправні дії або незаконну діяльність з метою захисту інтересів суспільства, в Україні визначається у різних законодавчих актах. Так, відповідно до ч. 4 ст. 21 та ст. 29 Закону України «Про інформацію» [3] та ч. 2 ст. 7 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [4] особи, яким інформація з обмеженим доступом стала відома у зв'язку

з виконанням трудових обов'язків, можуть поширювати її, зокрема без згоди власників інформації з обмеженим доступом, лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Питання звільнення від відповідальності осіб, які розкрили інформацію про шкоду або загрозу суспільним інтересам, регулюються, зокрема, ч. 3–4 ст. 30 Закону України «Про інформацію», ст. 11 Закону України «Про доступ до публічної інформації», ч. ч. 2, 3, 6 ст. 117 Закону України «Про медіа» [5], ст. 53 Закону України «Про запобігання корупції» [6], примітками до ст. 231 Кримінального кодексу України [7].

У 2016 році була спроба прийняти спеціальний закон про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам, проте у 2019 році проєкт було відкликано. Утім прийнятий 17 жовтня 2019 року Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції» [8] визначає поняття «викривач» у такому значенні: фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього закону, вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання (ч. 1 ст. 1 закону). Водночас наведене визначення має обмежену дію та «стосується лише викривачів, які розкрили інформацію про корупційні діяння, тоді як викривання є надійним інструментом для подолання в Україні не лише корупції, а й порушень прав людини правоохоронними органами, забезпечення екологічної безпеки, відкритості влади, свободи висловлювання та загалом конституційного ладу України. Захисту потребують не лише особи, що викривають корупційні діяння» [9, с. 9].

У п. 1 преамбули Директиви (ЄС) 2019/1937 визначено, що особи, які працюють у державній чи приватній організації або контактують з такою організацією в контексті своєї діяльності, пов'язаної з роботою, часто першими дізнаються про загрози або шкоду суспільним інтересам, які виникають у цьому контексті. Повідомляючи про порушення законодавства Союзу, які завдають шкоди суспільним інтересам, такі особи діють як викривачі і відіграють ключову роль у виявленні та запобіганні таким порушенням та захисті добробуту суспільства. Якщо порівняти наведене визначення «викривач» з тим, що міститься у законодавстві України, то є підстави для висновку, що Директива (ЄС) 2019/1937 містить широке визначення вказаного поняття, яке включає не лише корупційні, а й інші правопорушення, створюючи підґрунтя для захисту прав викривачів, які надають важливу інформацію про порушення законодавства. При цьому є конфлікт між інтересами суспільства в отриманні інформації про правопорушення та суб'єктом господарювання у нерозголошенні комерційної таємниці, оскільки при повідомленні про незаконну діяльність є ризик розкриття комерційної таємниці. І такі викривачі, зокрема, є важливими джерелами інформації для журналістів-розслідувачів.

Узагальнюючи викладене, під поняттям «викривач» пропонується розуміти фізичну особу, яка, діючи добросовісно та за наявності переконання, що інформація про неправомірну поведінку, правопорушення або незаконну діяльність, що може завдати шкоди суспільним інтересам, може містити ознаки комерційної таємниці, є достовірною, стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, науковою та іншою діяльністю, повідомляє або розкриває таку інформацію.

З прийняттям Директиви (ЄС) 2016/943 у Євросоюзі було уніфіковано правила правової охорони та захисту комерційної таємниці. Окрім того, директива містить винятки, коли захист комерційної таємниці не поширюється на випадки неправомірного придбання, використання та розкриття комерційної таємниці, за умови, що це слугує

суспільним інтересам. Такі винятки передбачені ст. 5 директиви та є першим кроком, спрямованим на захист викривачів. Хоча директива передбачає заходи і способи правового захисту та запобігання розголошенню інформації, важливо, щоб здійснення права на свободу вираження поглядів та інформації, що охоплює свободу медіа та плюралізм, як це відображено у ст. 11 Хартії основних прав ЄС [10], не обмежувалося лише журналістськими розслідуваннями та захистом журналістських джерел (п. 19 преамбули директиви). Заходи, процедури та засоби правового захисту, передбачені директивою, не повинні перешкоджати діяльності викривачів. Тому захист комерційної таємниці не повинен поширюватися на випадки, коли її розкриття слугує суспільним інтересам (п. 20 преамбули директиви).

Відповідно до ст. 5 Директиви (ЄС) 2016/943 комерційна таємниця не підлягає захисту, якщо ймовірно придбання, використання або розкриття комерційної таємниці відбулося у разі: здійснення права на свободу вираження поглядів та інформації, як викладено в ст. 11 Хартії основних прав ЄС; розкриття неправомірної поведінки, протиправних дій або незаконної діяльності з метою захисту інтересів суспільства; розкриття комерційної таємниці працівниками своїм представникам під час виконання ними своїх функцій за умови, що таке розкриття було необхідним для належного виконання цих функцій; захисту законного інтересу, визначеного законодавством.

Повідомлення про виявлення неправомірної поведінки, протиправних дій або незаконної діяльності з метою захисту інтересів суспільства тісно пов'язане зі свободою вираження поглядів та інформації. Право на свободу вираження поглядів і переконань є важливим для демократичного суспільства та гарантується ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [11]. В Україні право на свободу вираження поглядів та переконань гарантується ст. 34 Конституції України [12].

Прийняття окремого законодавчого акта про захист прав викривачів забезпечить особам безперешкодно виявляти та розкривати неправомірну поведінку, протиправні дії або незаконну діяльність, що сприятиме підвищенню інтересів та конкурентоспроможності компаній. Таким законодавчим актом на території Євросоюзу є Директива (ЄС) 2019/1937, метою якої є посилення контролю за дотриманням законодавства та політики Союзу в конкретних сферах шляхом встановлення загальних мінімальних стандартів, що забезпечують високий рівень захисту осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу (ст. 1). Директива мала бути імplementована державами-членами ЄС не пізніше 17 грудня 2021 року, що виявилось не легкою справою. У лютому 2023 року Європейська комісія звернулася до Європейського суду проти Чехії, Німеччини, Естонії, Іспанії, Італії, Люксембургу, Угорщини та Польщі через нездатність транспонувати у національне законодавство директиву та неповідомлення про національні заходи з її транспонування [13]. Станом на червень 2024 року всі держави-члени Євросоюзу прийняли необхідний закон про транспозицію Директиви (ЄС) 2019/1937 [14], що забезпечує високий рівень захисту викривачів від репресій та переслідувань.

Слід зазначити, що режим захисту комерційної таємниці протиставляється режиму захисту викривачів. Оскільки однією із суттєвих ознак інформації, що становить комерційну таємницю, є вжиття власником такої інформації розумних заходів для збереження її в таємниці, а повідомлення викривачем про правопорушення є розкриттям інформації, то це свідчить про те, що режим захисту комерційної таємниці та режим захисту викривачів протилежні один одному. При цьому захист комерційної таємниці є важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності бізнесу та інвестицій. Захист викривачів, хоча й зосереджений на захисті осіб, які розкривають правопорушення, також відіграє важливу роль у запобіганні недобросовісній конкуренції та створенні несприятливих умов для залучення інвестицій в економіку країни.

Директива (ЄС) 2019/1937 встановлює правила для забезпечення достатнього та послідовного рівня цивільного захисту в разі незаконного придбання, використання або

розкриття комерційної таємниці. Однак вона також передбачає, що придбання, використання або розголошення комерційної таємниці слід вважати законним у тій мірі, у якій це дозволено законодавством Союзу. Особи, які розкривають комерційну таємницю, отриману під час виконання своїх трудових обов'язків, користуються захистом, наданим цією директивою, зокрема звільняються від цивільної відповідальності згідно з умовами, передбаченими директивою, включаючи і те, що розкриття було необхідним для виявлення правопорушення. Якщо ці умови виконуються, розкриття комерційної таємниці вважається дозволеним законодавством Союзу у значенні ст. 3 (2) Директиви (ЄС) 2016/943. Окрім того, обидві директиви слід розглядати як такі, що доповнюють одна одну, а заходи цивільного захисту, процедури та способи правового захисту, а також винятки, передбачені в Директиві (ЄС) 2016/943, повинні застосовуватися для всіх випадків розкриття комерційної таємниці, що виходить за межі Директиви (ЄС) 2019/1937. Компетентні органи, які отримують інформацію про порушення, повинні гарантувати, що комерційна таємниця не буде використовуватись або розголошуватись з іншою метою, ніж це необхідно для розгляду справи (п. 98 преамбули Директиви (ЄС) 2019/1937).

Положення Директиви (ЄС) 2019/1937 є доповненням до положень Директиви (ЄС) 2016/943 стосовно випадків, які виключають відповідальність у разі неправомірного придбання, використання та розкриття комерційної таємниці, за умови, що такі дії відповідають вимогам, передбаченим п. б) ст. 5 Директиви (ЄС) 2016/943: по-перше, викривач повинен довести, що повідомлення, що розкриває комерційну таємницю, стосується неправомірної поведінки, протиправних дій або незаконної діяльності; по-друге, розкриття інформації, що містить комерційну таємницю, здійснюється з метою захисту інтересів суспільства. При цьому викривач, який розкриває інформацію, отриману під час виконання своїх трудових і професійних обов'язків, користується своїм правом на свободу вираження поглядів та інформації, зокрема правом отримувати та передавати інформацію, а також свободою та плюралізмом медіа (п. 31 преамбули Директиви (ЄС) 2019/1937).

Здійснення права на свободу вираження поглядів та інформації може використовуватися працівником з метою заподіяння шкоди роботодавцю. Так, посилаючись на Хартію основних прав ЄС під приводом свободи висловлювати свої погляди, працівник може розкрити інформацію, яка належить до комерційної таємниці. Розголошення комерційної таємниці може бути допустимим лише у тому разі, якщо немає іншого законного способу гарантувати свободу вираження поглядів та інформації, що не порушує права на комерційну таємницю.

Відповідно до ч. 1 ст. 23 Директиви (ЄС) 2019/1937 та ст. 538 Закону України «Про запобігання корупції» викривач звільняється від юридичної відповідальності за розкриття комерційної таємниці при повідомленні про правопорушення, а таке повідомлення не може розглядатися як порушення умов конфіденційності, передбачених цивільним, трудовим або іншим договором (контрактом). Викривач звільняється від цивільно-правової відповідальності за майнову та/або моральну шкоду, завдану внаслідок повідомлення про правопорушення, окрім випадку завідомо неправдивого повідомлення. Ця вимога є важливою гарантією проти зловмисних, легковажних чи образливих повідомлень. У разі неумисного повідомлення викривачем недостовірної інформації вона підлягає спростуванню у порядку, передбаченому законодавством. Ця вимога гарантує захист викривача в разі повідомлення недостовірної інформації про порушення через чесну помилку (п. 32 преамбули Директиви (ЄС) 2019/1937). У випадках, коли існує ймовірність помилки викривача щодо правопорушення, розкриття комерційної таємниці може завдати істотної шкоди її власнику. Після розкриття комерційної таємниці ті, хто дізнаються про неї законними засобами, можуть використовувати її як завгодно.

Одним зі засобів захисту комерційної таємниці на підприємстві є угода про нерозголошення, яка укладається між власником комерційної таємниці та працівниками, які працюють із конфіденційною інформацією та інформацією, що становить комерційну таємницю; потенційними партнерами під час проведення переговорів, а також діловими партнерами під час виконання зобов'язань згідно з укладеними договорами. У разі повідомлення особою, яка уклала угоду про нерозголошення, про правопорушення, а таке повідомлення містить інформацію, що становить комерційну таємницю, власник комерційної таємниці може подати зустрічний позов про порушення умов угоди про нерозголошення конфіденційної інформації та комерційної таємниці. У такому разі ця особа (викривач) повинна довести, що комерційна таємниця, наведена в повідомленні про правопорушення, сама по собі отримана або доступ до неї отримано правомірно та розкрита в обсязі, необхідному для виявлення такого правопорушення.

Відповідно до ст. 231 Кримінального кодексу України публічне повідомлення особою (викривачем) інформації про вчинення правопорушення не тягне за собою відповідальність, якщо така особа діяла з метою захисту загальних суспільних інтересів. При цьому така особа повинна довести, що розкриття комерційної таємниці слугує захисту суспільних інтересів, а підприємство повинно надати докази підтвердження або спростування достовірності повідомлення про викриття. Тягар доказування покладається на підприємство, тоді як викривач повинен довести, що він діяв у суспільних інтересах, а комерційна таємниця, яку він розкрив, отримана правомірно.

Звільняються від відповідальності також особи за розголошення комерційної таємниці своїм представникам (працівникам профспілки, адвокатам) у зв'язку з функціями, які вони законно виконують, якщо таке розкриття необхідне для захисту прав цих осіб (п. с) ст. 5 Директиви (ЄС) 2016/943). У повідомленні про правопорушення може розкриватися комерційна таємниця в тому обсязі, у якому це необхідно для виконання представниками своїх функцій. Важливо, щоб представники зберігали конфіденційність комерційної таємниці в межах виконання своїх службових обов'язків стосовно збереження службової інформації, що є інформацією з обмеженим доступом відповідно до ч. 1 ст. 21 Закону України «Про інформацію» та ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Отже, викривач звільняється від відповідальності за розкриття комерційної таємниці, якщо мав обґрунтовані підстави вважати, що таке розкриття було необхідним для виявлення правопорушення. Такі викривачі заслуговують на правовий захист від будь-якої форми помсти, зокрема погрози помсти та спроби помсти. Законодавством ЄС заборонена будь-яка форма помсти викривачам, включаючи погрози помсти та спроби помсти, зокрема у формі, викладеній у ст. 19 Директиви (ЄС) 2019/1937. Статтею 534 Закону України «Про запобігання корупції» також заборонена будь-яка форма помсти та передбачені гарантії захисту трудових прав викривачів. Так, викривачу не може бути відмовлено у прийнятті на роботу; його не може бути звільнено чи примушено до звільнення; не може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності чи піддано з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова у призначенні на вищу посаду, зменшення заробітної плати тощо) або загрози таких заходів впливу. У разі відсторонення працівника, який є викривачем, від виконання трудових обов'язків не з його вини оплата праці на період відсторонення здійснюється в розмірі середньої заробітної плати працівника за останній рік. Викривачу не може бути відмовлено в укладенні чи продовженні договору, трудового договору (контракту), наданні адміністративних та інших послуг. У разі звільнення викривач підлягає негайному поновленню на попередній роботі (посаді). Якщо викривача переведено на іншу постійну нижчеоплачувану роботу (посаду) у зв'язку з повідомленням про можливі факти правопорушень, він підлягає негайному поновленню на попередній роботі (посаді).

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити такі висновки:

- європейське законодавство про захист прав викривачів доповнює законодавство про захист прав на комерційну таємницю;
- в Україні відсутнє спеціальне законодавство щодо охорони та захисту прав на комерційну таємницю. Норми національного законодавства стосовно комерційної таємниці не систематизовані;
- законодавство України щодо захисту викривачів має обмежену дію та стосується лише викривачів, які розкрили інформацію про корупційні діяння;
- комерційна таємниця не підлягає захисту в разі неправомірного придбання, використання та розкриття комерційної таємниці з метою захисту суспільних інтересів;
- викривач звільняється від відповідальності за розкриття комерційної таємниці, отриманої законним шляхом, якщо мав обґрунтовані підстави вважати, що таке розкриття було необхідним для виявлення правопорушення;
- повідомлення викривачем інформації про правопорушення, що розкриває комерційну таємницю, не є порушенням прав на комерційну таємницю, окрім випадку здійснення завідомо неправдивого повідомлення;
- повідомлення про виявлення правопорушення викривачем, який підпадає під дію угоди про нерозголошення, не може розглядатися як порушення умов конфіденційності, окрім випадків здійснення завідомо недостовірного повідомлення;
- повідомляючи про неправомірну поведінку з метою захисту суспільних інтересів, викривач може розкрити комерційну таємницю, чим наражає себе на можливість помсти та негативні реакції з боку роботодавця. Тому захист таких осіб повинен бути забезпечений. При цьому слід забезпечити захист роботодавця (власника комерційної таємниці), який може постраждати через викривача, який безпідставно розкрив комерційну таємницю, повідомивши про ймовірне правопорушення;
- в Україні існує необхідність створення спеціального законодавства, яке включатиме випадки, коли комерційна таємниця може бути розкрита без настання негативних наслідків у вигляді юридичної відповідальності.

Таким чином, в Україні є необхідність створення консолідованого законодавства для посилення законодавчих гарантій захисту комерційної таємниці та захисту викривачів, що відповідає Директиві (ЄС) 2016/943 та Директиві (ЄС) 2019/1937.

Перелік використаних джерел

1. *Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure.* URL: <https://www.wipo.int/wipolex/ru/text/474499> (дата звернення: 18.10.2024).
2. *Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the protection of persons who report breaches of Union law.* URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1937> (дата звернення: 18.10.2024).
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 18.10.2024).
4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 18.10.2024).
5. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення: 18.10.2024).

-
6. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 18.10.2024).
  7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 18.10.2024).
  8. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції: Закон України від 17.10.2019 р. № 198-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-20#Text> (дата звернення: 18.10.2024).
  9. Науково-практичний коментар законодавства України про захист викривачів корупції / за заг. ред. О. Нестеренко. Київ: РЕД ЗЕТ, 2021. 140 с.
  10. Хартія основних прав Європейського Союзу. Центр Громадських свобод. Неофіційний переклад. URL: <https://ccl.org.ua/posts/2021/11/hartiya-osnovnyh-prav-yeuropejskogo-soyuzu/> (дата звернення: 18.10.2024).
  11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. Ратифіковано в Україні Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 18.10.2024).
  12. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.10.2024).
  13. The European Commission decides to refer 8 Member States to the Court of Justice of the European Union over the protection of whistleblowers. European Commission. Press release. 15 February 2023. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_703 (дата звернення: 07.11.2024).
  14. Micaela Del Monte, Titouan Faucheux. Protecting whistle-blowers in the EU. European Parliamentary Research Service. Members' Research Service. PE 747.103 — September 2024. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747103/EPRS_BRI\(2023\)747103_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747103/EPRS_BRI(2023)747103_EN.pdf) (дата звернення: 18.10.2024).

Yuliia Lenho

Scientific researcher at the Center for Legal Support for the Development of Science and Technology of the Intellectual Property Scientific Research Institute of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine

Trade secret and protection of whistleblowers under the legislation of the EU and Ukraine

In order to bring Ukrainian legislation closer to European Union legislation, there is a need to study national legislation on the relationship between the protection of trade secrets and the protection of whistleblowers. This article contains an analysis of the legislation of the EU and Ukraine on the relationship between the legal regulation of the protection of trade secrets and the protection of whistleblowers.

The analysis conducted in the article found that EU legislation on the protection of whistleblowers complements the legislation on the protection of trade secrets. In Ukraine, there is no special legislation on the protection of trade secrets. The legislation on the protection of whistleblowers in Ukraine has a limited effect and applies only to whistleblowers who disclose information about corruption acts. A trade secret is not protected if it is illegally acquired, used, or disclosed to protect public interests. A whistleblower is exempted from liability for disclosing trade secrets obtained legally if they had reasonable grounds to believe the disclosure was necessary to identify the offence. Reporting information about an offence that discloses a trade secret and is subject to a non-disclosure agreement (NDA) is not a violation of trade secret rights, except in the case of knowingly false reporting. It is necessary to ensure protection for whistleblowers from any form of retaliation, and to provide guarantees for the protection of their labour rights. Protection should also be extended to employers who may suffer from a whistleblower who unreasonably dis-

---

closed a trade secret when reporting an alleged offence. In Ukraine, there is a need to create special legislation that will define cases where commercial secrets can be disclosed without negative consequences, such as legal liability.

It was concluded that in Ukraine, it is necessary to create a consolidated legislative act to strengthen legislative guarantees for the protection of trade secrets and the protection of whistleblowers, which will comply with Directive (EU) 2016/943 and Directive (EU) 2019/1937.

Keywords: trade secret, whistleblowers, public interests protection, disclosure of information

Рекомендовано відділом промислової власності і комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності НДІ інтелектуальної власності (протокол №11 від 29.10.2024 р.)

Подано / Submitted: 04.11.2024
Прийнято до публікації / Accepted: 13.11.2024